

BYØKOLOGISK PROGRAM 2011-2026

Vedtatt av bystyret 23. mars 2011.

Byrådet bes trykke opp Byøkologisk program slik det vedtas av bystyret, og distribuere det til alle virksomheter i Oslo kommune.

VISJON OG HOVEDMÅL:

Oslo skal være et bærekraftig bysamfunn der alle har rett til ren luft, rent vann og tilgang på gode friområder.

Oslo kommune skal arbeide for å realisere sine visjoner om en miljøvennlig og bærekraftig byutvikling og drift ved å prioritere innsatsen i følgende innsatsområder:

1. Oslo skal redusere støy, luftforurensing og klimagassutslipp
2. Oslo skal ha et miljøeffektivt transportsystem
3. Oslo skal ha en bærekraftig byutvikling med miljøvennlige bygningsmiljøer og byrom
4. Oslo skal ha kretsløpsbasert avfallshåndtering
5. Oslo skal bevare og styrke sin blågrønne struktur
6. Oslo skal ha en miljøeffektiv kommuneforvaltning
7. Oslo skal samarbeide med innbyggerne, næringslivet og staten for et bedre oslomiljø
8. Oslo skal bidra til og samarbeide for et bedre miljø regionalt, nasjonalt og globalt.

Innsatsområdene er nærmere beskrevet på de følgende sidene med hensyn til viktige delmål, indikatorer for å vurdere måloppnåelse, strategier og tiltak for å nå målene, og tidsfrister for gjennomføring. Etater og virksomheter har felles ansvar for å innarbeide og konkretisere relevante deler av programmet i sine planer, budsjetter og årsrapporter.

1. OSLO SKAL REDUSERE STØY, LUFTFORURENSING OG KLIMAGASSUTSLIPP

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	Frist
<p>1.1 Oslo skal redusere sine klimagassutslipp med 50 % i forhold til 1991 nivå innen 2030, og bli klimagassnøytral innen 2050.</p>	<p><i>Utslipp av klimagasser per innbygger</i></p> <p><i>Utslipp av klimagasser fra kommunens egen virksomhet</i></p> <p><i>Utslipp av klimagasser totalt (CO₂ ekvivalenter)</i></p> <p><i>Innbyggernes forbruk av energi.</i></p>	<p>1.1.1 Oslos klimapolitikk blir fulgt opp gjennom Handlingsprogram for Fremtidens byer Oslo med følgende program mål;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stasjonær energibruk i Oslo skal effektiviseres ▪ Det skal ikke være klimagassutslipp fra stasjonær energibruk i Oslo etter 2020 ▪ Utslipp fra avfallshåndtering i Oslo skal reduseres med minst 80 prosent innen 2030 (fra 1991) ▪ Klimagassutslipp fra transport skal reduseres med minst 50 % innen 2030 (fra 1991) ▪ De indirekte klimagassutslippene fra Oslos innbyggere skal være så lave som mulig ▪ Oslo kommune skal minimere negative konsekvenser av klimaforhold. <p>Det skal utarbeides CO₂-regnskap fra alle Oslo kommunes virksomheter.</p> <p>Det nye klima- og enøkforetaket gis hovedansvaret for måloppnåelse knyttet til redusert energibruk og økt fornybarandel, herunder ansvaret for koordinering av tverretattlig innsats for å oppnå de klima- og energimålsettinger som bystyret vedtar.</p>	<p>(Komiteen og bystyret forholdt seg ikke til fristene i byrådets utkast til byøkologisk program.)</p>
<p>1.2 Oslo skal forbedre den lokale luftkvaliteten</p>	<p><i>Antall dager per år med overskridelser av forskriftenes grenseverdier for døgnmiddel PM₁₀</i></p> <p><i>Årlig middelkonsentrasjon av PM₁₀</i></p> <p><i>Antall timer per år med</i></p>	<p>1.2.1 Gjennomføre tiltak som piggdekkavgift, tilskudd til utskifting av gamle vedovner med rentbrennende ovner, støvdemping fra utsatte veistrekninger, partikkelfilter for dieselmotorer og tilrettelegge for nullutslippsbiler, i tråd med vedtakene i handlingsplan for lokal luftkvalitet.</p> <p>1.2.2 Fortsette arbeidet med å tilrettelegge for energieffektive og klimanøytrale kjøretøy. Forlenge ordningen med avgiftsfri parkering og passering av bompengeringen for nullutslippsbiler. Fortsette arbeidet for etablering av flere ladestasjoner for elbiler i parkeringshus og på offentlig gategrunn med minimum 100 nye ladestasjoner pr. år.</p>	

	<p><i>overskridelser av forskriftenes grenseverdier for NO₂</i></p> <p><i>Årlig middelkonsentrasjon av NO₂</i></p>		
<p>1.3 Oslo skal redusere innbyggernes støybelastning</p>	<p><i>Andel av befolkningen som er utsatt for støynivå over L_{den} 55dB gjennom døgnet og over L_{night} 45dB om natten</i></p>	<p>1.3.1 Gjennomføre tiltak i henhold til Handlingsplan mot støy i samarbeid med sentrale støykildedeiere. Revidere støykartleggingen (2012) og kommunal handlingsplan mot støy (2013) etter Forurensningsforskriftens del om støy.</p> <p>1.3.2 Fullføre støysonekartlegging i Oslo etter statlig retningslinje for behandling av støy i arealplanleggingen, T-1442.</p> <p>1.3.3 Fremskaffe gode grunnlagsdata om veitrafikk til bruk i kartlegging og overvåking av støy og luftkvalitet.</p> <p>1.3.4: Videreføre arbeidet med etablering av stille soner i Oslo (jfr. Støyplanen)</p>	
<p>1.4 Oslo skal øke andelen lokalt produsert fornybar energi til bruk i oppvarming samt andelen lokalt produsert fornybar elektrisk kraft</p>	<p><i>Andel lokalt produsert fornybar energi til bruk i oppvarming.</i></p> <p><i>Andel av fornybar elektrisitetsproduksjon produsert lokalt.</i></p>	<p>1.4.1 Igangsette en mulighetsstudie som avdekker potensialet for lokalt produsert fornybar energi og elektrisk kraft fra sol, vind, sjø og jord.</p> <p>1.4.2 Gjennomføre tiltak som tilrettelegger for og støtter opp under økt lokal kraftproduksjon.</p>	
<p>1.5 Oslo skal tilpasse seg klimaendringene</p>		<p>1.5.1 Utarbeide kommunal klimatilpasningsstrategi som omfatter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utarbeide strategi for håndtering av overvann, herunder åpning av vassdrag. - Etablere flere grønne områder og grønne tak. - Gjøre klimavurdering ved planlegging av ny infrastruktur. 	

		<ul style="list-style-type: none"> - Kartlegge områder med fare for ras og skred. - Kartlegge områder med fare for flom. - Utarbeide strategi for bevaring av store trær. - Utarbeide sektorvise handlingsplaner for tilpasning til klimaendringer. 	
--	--	---	--

2. OSLO SKAL ARBEIDE FOR MILJØEFFEKTIV MOBILITET OG TRANSPORT

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	Frist
2.1 Oslo skal legge til rette for å bo og arbeide i byen uten bruk av bil	<p><i>Andel av befolkningen som benytter ulike typer reisemidde på reiser under 5 km (Reise-middelfordeling)</i></p> <p><i>Andel av befolkningen som går, sykler eller bruker kollektivtransport til arbeid</i></p> <p><i>Bilhold i indre by</i></p> <p><i>Andel kollektivreisende i indre by</i></p>	<p>2.1.1 Oslo skal søke å redusere bilbruken og belastning av biltrafikken i indre by gjennom bedre kollektivtransport og god tilrettelegging for gående og syklende. Kommunen skal opparbeide nye gå-, sykkel- og kollektivgater. Kommunen skal arbeide for å samordne de ulike fremkomst- og transportformer på en måte som bidrar til miljøeffektiv transport, bedre bymiljø og økt trafiksikkerhet, med særlig vekt på kollektivtrafikken.</p> <p>2.1.2 Redusere biltrafikken fra gjennomgangstrafikk på det kommunale veinettet. Gjennomgangstrafikken skal hovedsakelig skje på det overordnede hovedveinettet (Oslopakke 3).</p> <p>2.1.3 Oslo kommune skal ha en streng parkeringsnorm ved alle nye byutviklingsprosjekter, redusere antallet gateparkeringsplasser og innføre beboerparkeringsordning.</p> <p>2.1.4. Fortsette arbeidet med tilrettelegging for god sambruk mellom bane, båt og bil slik at mest mulig av godstransporten blir bane- og båtbasert. Det jernbanebaserte nasjonale logistikk-senteret på Alnabru, og Sydhavna nasjonalhavn konsentreres og videreutvikles. Varetransporten effektiviseres.</p>	
2.2 Oslo skal legge til rette for sine myke	<p><i>Andel barn som går, sykler eller bruker</i></p>	<p>2.2.1 Tilrettelegge for at flest mulig barn og ungdom går eller sykler til skolen ved å sikre trygge og tiltalende skoleveier. Aksjon skolevei videreføres. Reiseplaner for skolene</p>	

<p>2.3 Oslo skal øke andelen kollektivreiser i forhold til reiser med bil.</p>	<p><i>Andel av befolkningen som bor innen 300 meter fra en kollektivholdeplass</i></p> <p><i>Andel kollektivreisende i Oslo og regionen</i></p>	<p>2.3.1 Videreføre kollektivsatsingen i K2010 ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fysisk opprusting av infrastruktur og materiell, - innhenting av vedlikeholdsetterslepet - utvide kollektivtilbudet med nye ruter i tråd med vedtakene i K2010 - forsterke kollektivtilbudet om kvelden, natten og helgen <p>- redusere reisetiden for kollektivtrafikken ved å prioritere fremkommelighet for buss og trikk</p> <p>2.3.2 Oslo skal videreføre og styrke sitt regionale samarbeid for å sikre en mest mulig miljøvennlig utvikling av regionens samferdsel. Det utarbeides en regional plan for samordnet areal- og transportplanlegging, inklusiv økt kollektivknutepunktutvikling, kollektivtransportutvikling og -dekning. Oslo skal ta initiativ til en plan for flere parkeringsplasser for bil og sykkel ved kollektivknutepunkter i Oslo og omegn.</p>	
<p>2.4 Oslo kommune skal legge til rette for bruk av biler og busser med mer miljøvennlige drivstoffkilder.</p>	<p><i>Antall el-biler og andel av bilparken i Oslo som går på fornybart drivstoff fremfor tradisjonelle fossile drivstofftyper.</i></p> <p><i>Andelen busser innenfor Ruters konsesjonsområde som bruker sertifisert elektrisk fornybar energi og bruk av biodrivstoff istedenfor diesel.</i></p>	<p>2.4.1 Alle biler som brukes av Oslo kommune skal som hovedregel bruke nullutslippsteknologi, slik som biodrivstoff, elektrisitet eller hydrogen.</p> <p>2.4.2 Ruter skal stille krav om at all bussvirksomhet skal være klimanøytral innen 2020. Dette innebærer bruk av busser som benytter nullutslippsteknologi samt kjøp av sertifisert fornybar elektrisk energi og bruk av hydrogen og biodrivstoff istedenfor diesel.</p> <p>2.4.3 Oljeselskaper som drifter bensinstasjoner i Oslo oppfordres til å sette opp pumper for biodrivstoff, herunder E85, biodiesel og biogass på sine stasjoner.</p> <p>2.4.4 Det etableres flere fyllestasjoner for hydrogen i Oslo som et ledd i arbeidet med å bygge ut en infrastruktur som gjør det praktisk gjennomførbart for flere å benytte hydrogenbiler istedenfor biler som benytter tradisjonelle fossile drivstoffkilder.</p>	

3. OSLO SKAL HA EN BÆREKRAFTIG BYUTVIKLING, MED MILJØVENNLIGE BYGNINGSMILJØER OG BYROM

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	
<p>3.1</p> <p>Oslo skal fremme en miljøeffektiv byutvikling i samsvar med byøkologiske prinsipper</p>	<p><i>Andel nybygging på tidligere arealer for industri, havn og samferdsel</i></p> <p><i>Befolkningstetthet i nye boligområder</i></p> <p><i>Antall kvadratmeter ervervet til utvikling av grønnstruktur</i></p> <p><i>Andel av befolkningen med tilgang til lokalt servicetilbud innen 300 meter fra hjemmet</i></p>	<p>3.1.1</p> <p>Næringsutvikling og boligbygging skal, i samsvar med Kommuneplanen, skje ved fortetting innenfor byggesonen og i tilknytning til knutepunkter på kollektivtransportnettet. Fortetting bør ikke gå på bekostning av grøntstruktur. Miljøkrav skal integreres i reguleringsplaner for å sikre miljøkvalitet i arealutviklingen. Det skal stimuleres til å lage klimaregnskap ved planlegging av større byutviklingsområder.</p> <p>3.1.2</p> <p>Oppruste miljøforholdene i de mest utsatte bydeler, bo- og nærmiljøer. Intensjonsavtalen mellom stat og kommune om Groruddalssatsingen over 10 år prioriteres med vekt på bærekraftig utvikling, bedre livskvalitet og bedre levekår gjennom fire handlingsprogrammer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miljøvennlig transport i Groruddalen • Alna, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø • Bolig-, by- og stedsutvikling • Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering <p>3.1.3</p> <p>Kjøp og salg av eiendom skal bidra til bærekraftig byøkologi. Kjøp av eiendom skal brukes som virkemiddel for å oppnå målsetninger om sammenhengende grønnstruktur, parsell- og skolehager, åpning av vassdrag og sikring av allmenn tilgjengelighet til strandsonen.</p> <p>3.1.4</p> <p>Arbeide for at By- og boligutstillingen for Oslo-Drammen "Future-built" baseres på gode kretsløpsbaserte løsninger og andre byøkologiske prinsipper, med innslag av miljø- og ressursvennlige bofellesskap.</p>	

		<p>3.1.5. Oslo kommune vil tilrettelegge for at innbyggerne skal ha et dekkende servicetilbud i gangavstand fra der de bor. Viktige tilbud i denne sammenheng er friområder, returpunkter for avfall, holdeplasser på kollektivsystemet, barnehager, skoler og dagligvareforretninger.</p>	
<p>3.2 Oslo skal ha en miljøeffektiv forvaltning av sine eiendommer og bygge energi- og miljøeffektivt</p> <p>Både regulatoriske og økonomiske virkemidler tas i bruk for å oppnå varige reduksjoner i stasjonær energibruk, herunder utfasing av all oljefyring innen 2020.</p> <p>Oslo skal ha en kulturminneforvaltning som ivaretar byens historiske kvaliteter.</p>	<p><i>Andel kommunale byggeprosjekter med miljøprogram</i></p> <p><i>Energibruk per m² i kommunale bygg</i></p> <p><i>Energibruk pr. m² i et livsløpsperspektiv (bygging, drift, riving) i kommunale bygg.</i></p> <p><i>Klimagassutslipp pr. m² i et livsløpsperspektiv (bygging, drift, riving) i kommunale bygg.</i></p>	<p>3.2.1. Utarbeide egne miljøoppfølgingsplaner for å sikre at viktige miljøhensyn blir ivaretatt ved utbygging av alle større byutviklingsområder og -prosjekter som for eksempel Fjordbyen, Ensjøbyen, Økern og Gjersrud/Stensrud. Miljøoppfølgingsplanene skal følges opp av kommunen slik at de bidrar til at eksisterende miljøverdier blir ivaretatt og integrert, og nye tiltak fører til redusert energiforbruk, klimautslipp, forurensning og kostnader i livsløpsperspektiv.</p> <p>3.2.2 Tilrettelegge, drifte og vedlikeholde kommunens eiendommer, bygninger, gater, grøntarealer, anlegg og infrastruktur miljøeffektivt. Prinsippet om verdibevarende vedlikehold legges til grunn for forvaltningen. Antikvariske prinsipper skal være førende når fredede/verneverdige bygninger, anlegg og kulturmiljøer istandsettes eller vedlikeholdes. Jobbe for at alle eksisterende kommunale bygg i rimelig nærhet av fjernvarmenettet tilkobles dette. Kommunens eiendom skal energisertifiseres ved omsetning. Valg av løsninger må være brukervennlige og inspirere til miljøriktig bruk.</p> <p>3.2.3 Utarbeide miljøprogrammer for alle kommunale byggeprosjekter og store rehabiliteringer. Valg av løsninger må være brukervennlige og inspirere til miljøriktig bruk. Nye kommunale bygg inkl. totalrehabiliteringsprosjekter over 250 m² skal bygges med system for vannbåren varme og søkes tilkoblet fjernvarmenettet der dette er mulig.</p> <p>3.2.4 Andelen kommunale nybygg som tilfredsstillt krav om energiforbruk på passivhusnivå eller tilsvarende skal økes frem mot 2014. De kommunale eiendomsforetakene faser inn krav om «grønne bygg» og krav til passivhusstandard eller tilsvarende ved bygging av nye undervisningsbygg, nye omsorgsbygg (herunder barnehager, sykehjem/eldreinstitusjoner m.v.) samt i forbindelse med bygging av nye</p>	

kommunale boliger.

Fra og med den 01.01.2014 skal alle kommunale nybygg som hovedregel tilfredsstillere krav til passivhusstandard eller tilsvarende.

Minimumskravet ved rehabilitering av offentlige bygg baseres på såkalt energistandard B fra 2011, der dette er mulig og hensiktsmessig.

Oslo kommune skal utvikle strategi for innføring av lavenergi- og passivhus i Oslo, og foreslå hvilke virkemidler kommunen kan ta i bruk for å øke antall lavenergi- og passivhus på det private eiendomsmarkedet.

3.2.5

Oslo kommune skal være en foregangsby for utvikling og utprøving av nye energi- og miljøeffektive løsninger og produkter i egen byggevirksomhet, drift og forvaltning.

Oslo kommune skal stille miljøkrav ved innkjøp av arkitekt- og byggkonsulenttenester, samt ved valg av byggeledelse, entreprenør og underentreprenører.

Ved rehabilitering av fredede/verneverdige bygninger og anlegg bør omfanget av utskifting begrenses, og gjenbruk og tilpasning til eldre konstruksjoner må stå sentralt i arbeidet. Det må stilles skjerpede krav til slik kompetanse. Oslo kommune skal etterstrebe «best practice» i forvaltning av egne kulturminner og arbeidet må skje i nær dialog med vernemyndighetene.

Det etableres en fast dialog med Byantikvaren om hvordan vernehensyn og ambisjonen om lavenergi-/passivhus best kan kombineres for bygg regulert til bevaring, bygg som står på «Gul liste» og fredede bygg.

3.2.6:

Bygg som kommunen leier på det private markedet skal som hovedregel tilfredsstillere lavenerginivå fra 2015 og passivhusnivå eller tilsvarende fra 2020.

3.2.7:

Større rehabiliteringsprosjekter skal tilstrebe lavenergistandard så langt det er mulig ut fra en vurdering av bygningsfysikk og kulturminneverdier.

3.2.8:

Inngå samarbeid med utbyggere om energieffektive bygg og byutviklingsprosjekter. Stille så strenge krav som mulig i regulerings- og byggesaksarbeidet for å sikre god miljøeffektivitet.

<p>3.3 Byrommene skal bevares, videreutvikles og gjøre grønnere og fri for tagging og forsøpling</p>	<p><i>Antall politianmeldte tilfeller av ulovlige tagginger og grafitti.</i></p> <p><i>Antall tagginger per km²</i></p> <p><i>Antall klager på renhold</i></p> <p><i>Antall tonn søppel ryddet i sentrum</i></p> <p><i>Andel aktive deltagere i Rusken</i></p>	<p>3.3.1 Opprusting av Oslos byrom følges opp i henhold til vedtatte planer; Kommunedelplan for torg og møteplasser, Handlingsprogram for rehabilitering og opprustning av gater, torg og møteplasser, Belysningsplan og Estetisk plan for Oslo. Prosjektet Levende Oslo vurderes videreført som bidrag til en opprustning av sentrale byrom.</p> <p>3.3.2 Etablere et system for sentrum med samordnet tilsyn, veiledning, orden, renhold, vedlikehold og forvaltning av de offentlige uterom, gater, plasser og parker i samarbeid mellom berørte etater. Videreføre arbeidet med å ilegge miljøgebyr, inkl. håndhevelse av politivedtektene for Oslo.</p> <p>Styrke organisering av renholdsinnnsatsen for å sikre at offentlige byrom, torg og møteplasser i sentrum oppleves som ryddige og velstelte.</p> <p>3.3.3 Det utarbeides en egen strategi for å redusere tagging basert på fortsatt 0-toleranse og økt samarbeid med samferdselsetaten, bydelene, politiet, Ruter AS, borettslag, velforeninger, næringslivet og andre aktuelle aktører. Stopp Tagging kampanjen utvides til å omfatte alle bydeler. Fjerning av tagging på kommunale eiendommer og installasjoner (søppelkasser, murer, etc.) for hele byen samordnes gjennom en samkjøpskontrakt for flest mulig av kommunens virksomheter.</p> <p>3.3.4. Det utarbeides en egen Rusken strategi for å revitalisere Rusken-aksjonene med formål å styrke folks bevissthet om å ta ansvar for trivsel og renhold i sitt nærmiljø og delta på dugnadene.</p>	
--	---	---	--

<p>3.4 Oslo skal rydde opp forurenset grunn</p>	<p><i>Antall kommunale eiendommer med utførte tiltak mot grunnforurensning av antall eiendommer med slikt behov (EBY)</i></p> <p><i>Dekar kommunal eiendom med behov for tiltak og andel dekar der tiltak er utført.</i></p>	<p>3.4.1 Det utarbeides et handlingsprogram for systematisk opprensning av forurensede arealer ved hjelp av data fra aktsomhetskartet og grunnundersøkelser som er foretatt. Det søkes gjenbruksmuligheter for forurensede masser. På kommunale eiendommer med forurensningsgrad 3 (grunnforurensning med fare for spredning til miljøet) skal forurenset grunn fjernes eller tiltak gjennomføres for å hindre spredning av farlige stoffer til miljøet.</p> <p>3.4.2 Etablere oversikt over grunnforurensning på eiendommen før salg av kommunal eiendom. Ved kjøp av eiendom skal kommunen i forbindelse med kjøpet klarlegge nivået av grunnforurensning på eiendommen og foreta eventuelle nødvendige tiltak for å hindre spredning av farlige stoffer til miljøet.</p> <p>3.4.3 Utarbeide en handlingsplan for måling av radon i Oslo. Handlingsplanen samordnes med Folkehelseplanen/ miljørettet helsevern.</p> <p>3.4.5 Det skal etableres et tilstrekkelig antall egnede lokaliteter til snøhåndtering med rensing av smeltevann.</p> <p>3.4.6 Det ryddes opp i gamle fyllinger i Groruddalen, og miljøkartleggingen fortsettes for å avdekke og rydde opp i skjulte fyllinger.</p>	
<p>3.5: Økonomiske virkemidler tas i bruk for å oppnå varige reduksjoner i stasjonær energibruk, herunder utfasing av all oljefyring innen 2020.</p> <p>Også regulatoriske virkemidler tas i bruk for</p>	<p><i>Forbruket av kommunens klima- og energifond, tilsagn om tilskudd og tilsagn om lån, faktisk bruk av fondet.</i></p> <p><i>Antall byggesaker der utbyggere legger opp til</i></p>	<p>3.5.1: Tilskudds- og låneordninger til energieffektive nybygg samt til energieffektiv rehabilitering og enøktiltak skal være enkle, forutsigbare og basere seg på entydige kriterier.</p> <p>3.5.2: Retningslinjene for tilskudd fra kommunens klima- og energifond gjøres teknologinøytrale.</p> <p>3.5.3:</p>	

<p>å oppnå varige reduksjoner i stasjonær energibruk, herunder utfasing av all oljefyring innen 2020.</p> <p>Utbyggere som i plansammenheng tilfredsstiller/oppfyller krav om passivhusnivå eller bedre skal premieres i form av muligheter for tilskudd og/eller ekstra gunstige lån samt fritak for saksbehandlingsgebyrer.</p>	<p><i>energibruk tilsvarende passivhusnivå eller bedre.</i></p>	<p>Gebyrregulativet til Plan- og bygningsetaten skal ikke være et hinder for iverksetting av positive enøk- og klimatiltak. Det etableres fritak for gebyrer og hensiktsmessige rabatter for å oppmuntre til gode miljø- og enøktiltak. Byrådet vurderer fortløpende behov for endringer i gebyrregulativet for å oppmuntre til merkbart mer miljøriktig energiforsyning i alle typer bygg.</p> <p>3.5.4: Legge til rette for enkle prosesser for fritak fra tilknytningsplikt til fjernvarme for energieffektive bygg. Løsninger som gir bedre klimaeffekt enn tilknytning til fjernvarmenettet skal fritas for slik tilknytningsplikt.</p> <p>3.5.5: Oslo kommune skal løpende vurdere muligheter for å søke om og nyttiggjøre seg av evt. statlige ordninger som måtte innføres hvor kommunene kan søke om tilskudd og/eller rentefrie lån til tiltak som vil gi mer energieffektive kommunale bygg.</p> <p>3.5.6: Aktører som har fornybar overskuddsenergi og som knytter seg til fjernvarmenettet, skal ha rett til å levere denne energien tilbake til nettet.</p>	
<p>3.6 Kommunen skal aktivt bidra til å bevare og vedlikeholde verneverdige bygninger, anlegg og kulturmiljøer som felles, ikke-fornybare miljøressurser.</p>	<p><i>Tap av arkeologiske kulturminner.</i></p> <p><i>Tap av SEFRAK-registrerte bygninger og bygninger på byantikvarens «gule liste».</i></p> <p><i>Områdeplaner hvor verdifulle eldre anlegg eller trekk er sikret i planen.</i></p>	<p>3.6.1 Prioritert kulturarv skal tas vare på, i samsvar med bystyremelding nr. 4/2003 «Kulturminnevern i Oslo» og senere vedtatte verneplaner, slik at kulturarvens egenart og formidlingspotensial sikres. Bygninger og anlegg bør primært sikres en bruk som bidrar til at allmennheten får glede av kulturminnet, og som fører til at det gir identitet og preg til sitt nærmiljø. Dette gjelder også arkeologiske kulturminner.</p> <p>3.6.2 I større utbyggingsområder skal eldre bygningsmasse og andel eldre elementer utredes bevart og gjenbrukt i ny kontekst, som historisk forankrede identitetsskapere/stedsmarkører.</p> <p>3.6.3 Nybygg og andre tiltak må ikke utformes og utføres med dype kjellere eller på annen måte slik at de kan medføre grunnvannssenkning eller rystelser, og føre til setningsskader på omkringliggende bebyggelse. Gater og veier skal holdes i slik stand</p>	

		<p>at trafikk ikke medfører rystelser eller setningsskader på omkringliggende bebyggelse. Kommunen skal holde oppsyn med grunnforhold.</p> <p>3.6.4 Oslo kommune skal legge til rette for styrket kompetanse om tradisjonell materialkunnskap, teknologi og byggeskikk gjennom skoleverket, lærlingeordninger, egen bygningsforvaltning og i forbindelse med rehabilitering av egen verneverdig bebyggelse, anlegg m.v.</p>	
--	--	---	--

4. OSLO SKAL HA KRETSLØPSBASERT AVFALLSHÅNDTERING

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	Frist
<p>4.1 Oslo skal forebygge at avfall oppstår og bidra til økt ombruk</p>	<p><i>Kilogram samlet avfall per innbygger</i></p> <p><i>Kilogram husholdningsavfall per innbygger.</i></p> <p><i>Andel av husholdningsavfall og samlet avfall som går til ombruk</i></p> <p><i>Andel kommunalt generert næringsavfall som blir hentet i fraksjoner</i></p>	<p>4.1.1 Gjøre Oslos innbyggere og næringsliv bevisst på eget forbruk, produkters levetidskostnader, mulighet for ombruk og reparasjon. Videreutvikle samarbeidet med skolene, Grønn hverdag, LOOP og andre aktuelle organisasjoner, blant annet ved å opprette et eget "Forum for avfallsreduksjon". Oslo skal være en pådriver overfor staten for å sikre bedre rammevilkår for å forebygge at avfall oppstår, slik at avfallsmengdene per innbygger kan reduseres med 25 % innen 2020.</p> <p>4.1.2 Rullere avfallsplanen med sikte på utvikling og drift av et mest mulig miljøeffektivt avfallshåndteringssystem i Oslo. Avfallshåndteringen skal være basert på avfallshierarkiets prioriteringer, d.v.s. i prioritert rekkefølge avfallsminimering, ombruk, gjenvinning, forbrenning og deponi. Avfallsplanen skal også beskrive hvordan kommunen kan redusere egen avfallsproduksjon til et minimum (jfr Grønn kommune).</p> <p>4.1.3 Tilrettelegge og utvikle gjenbruksstasjoner for ombruk av innlevert avfall. Oslo skal videreføre samarbeidet med frivillige organisasjoner om mottak av tekstiler og gjenstander til ombruk.</p> <p>4.1.4</p>	

		Øke omfanget av hjemmekompostering av hageavfall ved å samarbeide med Grønn Hverdag.	
<p>4.2 Oslo skal arbeide for økt material-gjenvinning</p>	<p><i>Avfall innsamlet fra/levert av husholdningene fordelt på fraksjoner som går til materialgjenvinning</i></p> <p><i>Andel av befolkningen med maks. 300 m til nærmeste returpunkt</i></p> <p><i>Grad av ombruk i bygg- og anleggsprosjekter, og andel sendt til deponi</i></p> <p><i>Andel av husholdningsavfallet som går til energigjenvinning</i></p>	<p>4.2.1 Innføre henting av matavfall og plastemballasje i tillegg til papir og restavfall. Tilbudet med bringeordninger for glass- og metallemballasje, farlig avfall samt tørt grovavfall skal ha en god dekning med returpunkter, miljøstasjoner, minigjenbruksstasjoner og gjenbruksstasjoner. Returpunkter plasseres slik at minst 90 % av befolkningen har maksimum 300 m gangavstand til nærmeste returpunkt. Oslo skal stimulere til økt materialgjenvinning i næringslivet.</p> <p>4.2.2 Implementere avfallshåndtering i planarbeidet i kommunen. Planer om arealdisponering skal omtale utvikling av fysisk infrastruktur og arealdisponering som ivaretar forventet vekst i avfallsmengden, kildesortering og krav om effektive og moderne oppsamlings- og innhentingsløsninger for avfallet (som nedgravde løsninger og avfallssug). Dette innebærer at det må avsettes hensiktsmessige areal for avfallshåndtering ved alle nyetableringer og større rehabiliteringer av bolig- og næringsbygg.</p> <p>4.2.3 Være pådriver for kildesortering i bygge-, rive- og rehabiliteringsprosjekter. Bygg- og anleggsavfall, især helse- og miljøskadelig avfall, skal styres slik at avfallet blir tatt hånd om på en mest mulig miljøvennlig måte og i prioritert rekkefølge til ombruk, gjenvinning, forbrenning og deponi. Feil håndtering av bygg- og anleggsavfall skal resultere i tvangsmulkt. Alle rive- og rehabiliteringsprosjekter skal følges av miljøsaneringsrapporter.</p> <p>4.2.4. Alt farlig avfall skal samles inn. Det etableres permanente henteordninger for farlig avfall fra husholdningene, og antall stasjoner som mottar farlig avfall fra husholdningene økes. Dumping i naturen anmeldes. Bevisstgjøre forhandlere med ansvar for å ta imot retur av elektriske artikler fra husholdningene.</p> <p>4.2.5 Intensivere arbeidet mot ulovlig dumping av avfall. Følge opp forsøplingssaker etter Forurensningsloven ved at ulovlig avfallsdumping på privat eller offentlig grunn</p>	

		pålegges opprydding. Avfallsdumping i naturen skal anmeldes.	
		4.2.6 Avfall som ikke kan materialgjenvinnes skal gå til energigjenvinning ved fjernvarmesystemet.	

5. OSLO SKAL BEVARE OG STYRKE SIN BLÅGRØNNE STRUKTUR

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	Frist
5.1 Oslo skal bevare og utvikle det biologiske mangfoldet	<i>Antall lokaliteter og andel areal av totalt areal med viktig biologisk mangfold</i> <i>Antall registrerte lokaliteter med utvalgte, uønskete fremmede arter</i>	5.1.1 Ta sin del av det nasjonale ansvaret for å redusere tapet av biologisk mangfold. De biologisk mest truede naturområdene skal sikres og utvikles. Det skal satses på økologisk forsvarlig restaurering og skjøtsel. Det skal være et spesielt fokus på ansvaret for å sikre overlevelsen til rødlistede arter. 5.1.2 Revidere kunnskapsgrunnlaget om Oslos biologisk mangfold kontinuerlig for bruk i kommunens saksbehandling. 5.1.3 Arbeidet med å redusere forekomsten av uønskete fremmede arter skal prioriteres. 5.1.4. Oslo skal verne og rehabilitere økosystemer, naturlige habitat og levedyktige bestander av truede arter i henhold til Bern- og Riokonvensjonens målsetninger. Iverksette særlige tiltak for å bevaring av særlig truede naturtyper i Oslo.	
5.2 Oslo skal bevare og videreutvikle grønnstrukturen med fokus på sammenheng og kvalitet	<i>Andel innbyggere med maks. 300 m til nærmeste grøntareal</i>	5.2.1 Marka skal bevares og markagrensen sikres. Randsonen skal benyttes til rekreasjon og tilrettelegges for en blanding av natur og menneskelig aktivitet. Forvaltningen/skjøtselen av markas nærsone mot bebyggelse tilpasses bruksintensiteten og slitasjen på naturen.	

	<p><i>Antall m² friareal og offentlig tilgjengelige grøntområder. (E)</i></p> <p><i>Antall kvadratmeter skolehager og parselhager</i></p> <p><i>Antall barn og voksne som bruker skolehager og parselhager</i></p>	<p>5.2.2 Tilrettelegge for bruk av de regulerte friområdene gjennom erverv eller avtale, i tillegg til opparbeiding. Verneverdige uregulerte naturområder sikres gjennom regulering. De regulerte friområdene og andre viktige natur- og rekreasjonsområder i byggesonen skal bevares. Kvalitet og tilgjengelighet av grøntarealer og eventuelle barrierer til disse analyseres. Eventuelle nye friområder skal ha god kvalitet.</p> <p>5.2.3 Utvikle en indikator for å overvåke arealutviklingen med hensyn på både tilgjengelighet, universell utforming, areal og kvalitet av grøntarealene. Indikatoren må ses i sammenheng med indikatoren for regulerte friområder.</p> <p>5.2.4 Gjennomføre vedtatte planer og investeringsprosjekter for grønnstrukturen i byggesonen. Sikre og fullføre utbyggingen av turveisystemet, og videreutvikle planer for systemet i forbindelse med den reviderte grøntplanen. Sikre allmenn tilgjengelighet i strandsonen og etablere sammenhengende kyststi der det er mulig.</p> <p>Ulovlig oppsatte hindre og stengsler langs fjorden skal fjernes.</p> <p>5.2.5 Opparbeide tverrforbindelser i Groruddalen mellom Østmarka og Lillomarka.</p> <p>5.2.6 Evaluere ordningen med at bydelene har overtatt forvaltningsansvaret for lokal grønnstruktur.</p> <p>5.2.7 Sikre arealer til skolehager og parselhager.</p>	
<p>5.3 Oslo skal gjenåpne elver og bekker og skape blågrønne korridorer</p>	<p><i>Antall meter gjenåpnede bekke- og elvestrekninger)</i></p>	<p>5.3.1 Systematisk arbeide for å gjenåpne rørlagte elve- og bekketrekninger, og opparbeide turveier langs Oslos syv elver der dette er mulig og hensiktsmessig. Gjenåpnet trasé skal om mulig følge vassdragets historiske løp. Det skal være en oppdatert oversikt over prioriterte åpningsprosjekter og forventet fremdriftsplan for disse. Vassdragenes selvrensningsevne og evne til å forbygge forurensningskader</p>	

		<p>skal forbedres ved å gjenåpne gamle elve- og bekkelukkinger, infiltrere og fordrøye forurenset overvann før det ledes til elv og bekk.</p> <p>5.3.2 Etablere grøntkorridorer og grønne byrom langs elvene i forbindelse med byutvikling. Det etableres en tverrfaglig arbeidsgruppe knyttet til gjenåpning av bekker og Eus vannrammedirektiv for å komme med forslag til handlingsplan.</p>	
<p>5.4 Oslo skal ha en miljøeffektiv forvaltning av drikkevannsforsyningen, vassdragene, grunnvannet og fjorden</p>	<p><i>Vannforbruk per innbygger</i></p> <p><i>Lekkasjeandelen i ledningsnettet</i></p> <p><i>Andel av byens bygninger med vannmålere</i></p> <p><i>Andel hovedvassdrag som tilfredsstillende EU-klasse "God" (VAV) (E)</i></p> <p><i>Omfanget av kostholdsrestriksjoner på fisk tatt i indre Oslofjord</i></p>	<p>5.4.1 Nasjonale krav til vannforsyning skal være tilfredsstillende. Hovedplanen for Oslos drikkevannsforsyning revideres med sikte på å videreutvikle drikkevannsforsyningen for perioden 2000-2015. Arbeidet for forsyningssikkerhet og reduksjon av vannlekkasjer videreføres. Det vurderes å innføre måling av vannforbruk i Oslo og evt. andre aktuelle tiltak for å redusere vannforbruket.</p> <p>5.4.2 Rense og forvalte Oslos vassdrag i tråd med Hovedplan for avløp og vannmiljø 2001-2016. Avløpshåndtering; – oppsamling, transport og rensing – skal hindre at avløpsvann skader eiendom, folks liv og helse. Brukt vann skal når det tilbakeføres til naturen, ikke forurense eller skade det biologiske mangfoldet. Renseanleggene på VEAS og Bekkelaget skal fjerne minst 70 % av nitrogenutslippene fra avløpsvannet. Gamle og dårlige vann- og avløpsledninger saneres i tråd med hovedplanen, som revideres hver bystyreperiode. Midtgardsorm-prosjektet realiseres.</p> <p>5.4.3 Håndtere regnvann (overvann) lokalt slik at vannets naturlige kretsløp opprettholdes, og naturens selvrensingsevne utnyttes. Forurensingen fra trafikkarealer til vassdrag reduseres med selvrensesystemer og fordrøyningsdammer. Det skal legges vekt på å utnytte regnvann som naturressurs og estetisk element i uteområdene. Det skal utarbeides prinsipplaner for overvannshåndtering ved større utbyggingsområder for å sikre miljøriktig overvannshåndtering og vannøkologi.</p> <p>5.4.4. Kartlegge grunnvannkvaliteten i Oslo og vurdere behovet for nødvendige tiltak.</p>	

<p>5.5 Oslo skal tilrettelegge og øke tilgjengeligheten til et variert friluftsliv med gode muligheter for miljø-/uteundervisning.</p>	<p><i>Andel areal av totalt areal i byggesonen som er regulert til friområde</i></p> <p><i>Andel skoler og barnehager med fast "uteskole" praksis</i></p> <p><i>Andel av befolkningen som benytter grøntarealene fordelt på brukergrupper</i></p> <p><i>Andel av grøntområder, øyer og markas nærsone hvor det er lagt til rette med/for universell utforming..</i></p>	<p>5.5.1 Tilrettelegge og vedlikeholde grøntområdene, øyene og markas nærsone bl.a. i henhold til kommunal plan for idrett og friluftsliv. Arealer for rekreasjon skal sikres gjennom blant annet friområdeprosjektet. Mål og retningslinjer for kommuneskogen legges til grunn for bruk av Marka. Alunsjøen og Breisjøen vurderes åpnet for allmennheten til bruk for friluftsliv og bading.</p> <p>5.5.2. Legge deler av undervisningen til skoler og barnehager til nærmiljøet, på steder med interessante kulturhistoriske bygninger og anlegg og/eller naturtyper ; jfr "Uteskole". Skolene oppfordres til å "adoptere" hver sin bekke-/elvestrekning i samarbeid med Oslo Elveforum.</p> <p>5.5.3. Bevare og sikre 100-meterskoger for naturopplevelse og fysisk aktivitet i nærområdene. Det utarbeides en oversikt over hvilke områder dette angår i forbindelse med revisjon av grøntplanen.</p> <p>5.5.4: Etablere en egen database med interessante miljømessige og kulturhistoriske objekter og miljøer til bruk i undervisning. Tiltak knyttet til miljø og naturopplevelse som kommunen kan tilby til skolene forankres i undervisningen.</p> <p>5.5.5: Gjennom samarbeid med minoritetsorganisasjoner og bydeler legge spesielt til rette for at flere grupper blir aktive brukere av marka.</p>	
<p>5.6 Biologisk viktige områder og kulturlandskap på øyene i indre Oslofjord må sikres.</p>	<p><i>Antall registrerte arter på øyene i indre Oslofjord.</i></p> <p><i>Omfang av skjøtselstiltak og endringer i kvalitet og areal knyttet til eksisterende</i></p>	<p>5.6.1 Antall registrerte arter på øyene i indre Oslofjord kartlegges jevnlig.</p> <p>5.6.2 Kulturlandskap på Oslos øyer i indre Oslofjord sikres gjennom aktive skjøtselstiltak i såvel kommunal som privat og ideell regi.</p>	

	<i>kulturlandskap på øyene.</i>		
--	---------------------------------	--	--

6. OSLO SKAL HA EN MILJØEFFEKTIV KOMMUNEFORVALTNING

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	Frist
6.1 Oslo skal sikre sine innbyggere og omverden tilgang til god informasjon om byens miljøstatus og kommunens miljøarbeid	<p><i>Antall brukere av miljøportalen</i></p> <p><i>Antall treff og sidevisninger per treff på miljøportalen (FRI)</i></p> <p><i>Oslos score på internasjonale miljøbyrangeringer</i></p>	<p>6.1.1 Være foregangskommune i sin etterlevelse av lov om miljøinformasjon. Virksomhetenes kjennskap til hvordan loven forplikter offentlig sektor og gode rutiner for etterlevelse skal sikres med veiledning, informasjon og oppfølging i henhold til overordnet kommunikasjonsstrategi for miljø. . Miljøportalen skal bidra som kanal for publikums etterspørsel etter miljøinformasjon.</p> <p>6.1.2 Kommunisere Byøkologisk program til alle ansatte, innbyggere, organisasjoner, stat, næringsliv og andre viktige aktører i bysamfunnet på en miljøeffektiv måte. Byøkologisk program og Miljøstatus rulleres i begynnelsen av hver bystyreperiode.</p> <p>6.1.3 Videreutvikle rutiner og prosedyrer for måling, rapportering og evaluering i forbindelse med gjennomføring av Byøkologisk program. Som en del av dette fortsetter utviklingen av et internett- og indikatorbasert rapporteringsordning for løpende presentasjon av tiltak og status på Miljøportalen.</p>	
6.2 Oslo skal bruke miljøledelse med sertifisering for å fremme en miljøeffektiv kommunalforvaltning	<p><i>Andel miljøsertifiserte kommunale virksomheter; ISO 1401, EMAS og Miljøfyrtårn.</i></p>	<p>6.2.1 Miljøeffektivitet skal inngå i virksomhetenes styringssystem på linje med økonomi, etiske hensyn m.v. Kommunens tjenester skal ikke bare produseres kostnadseffektivt, men ressursene skal også utnyttes mest mulig effektivt slik at det skapes minst mulig belastning på miljøet. Fullføre innføring av miljøledelse med sertifisering av alle kommunale virksomheter, og sikre gode rutiner for resertifisering. Bystyremelding 3/2003 Grønn kommune om miljøeffektivisering av kommunens virksomheter, og sikre gode rutiner for resertifisering.</p> <p>6.2.2</p>	

		<p>Integrere miljøledelse i kommunens sentrale lederopplæringsprogram og øvrig virksomhetsutvikling. Virksomhetsnettverk for miljøledelse videreføres med vekt på erfaringsutveksling og kompetansebygging. Nyetablerte virksomheter tilbys eget introduksjonsopplegg for miljøledelse.</p> <p>6.2.3 Integrere Byøkologisk program i virksomhetenes miljøledelsessystem. Strategier og tiltak i Byøkologisk program legges til grunn ved utarbeidelse av strategiske planer, årsplaner og planlegging av miljøeffektiviseringstiltak i de enkelte virksomheter.</p> <p>6.2.4: Alle kommunale etater og virksomheter skal miljøsertifiseres innen 2014.</p>	
<p>6.3 Oslos miljøarbeid skal ha høy faglig kvalitet</p>		<p>6.3.1 Samordne og styrke miljøforvaltningen for å nå Oslos miljømål og sikre Oslos miljøstyringssystem. Tilby miljøkompetansekurs til aktuelle ansatte.</p> <p>6.3.2 Etablere et tverrsektorielt miljønettverk "Byøkologisk forum" for å styrke miljøsamarbeid på tvers av kommunens virksomheter. Det etableres en katalog over kommunes miljøfaglige kompetanse. Det vurderes deltagelse fra relevante eksterne aktører som miljøorganisasjoner, statlige etater m.v.</p> <p>6.3.3 Styrke miljøkompetansen og -kapasiteten i bydelene for å kunne miljøsertifisere små og mellomstore bedrifter og virksomheter i bydelen i samsvar med Miljøfyrtårnordningen.</p> <p>6.3.4 Styrke miljøundervisningen i skolen i samsvar med UNESCO`s tiår for bærekraftig utvikling. Øke samarbeidet mellom skolene, kommunale etater og miljøorganisasjoner i miljøundervisningen.</p>	

<p>6.4 Oslo skal praktisere miljøeffektive anskaffelser</p>	<p><i>Andel gjennomførte anskaffelser med fokus på miljø</i></p> <p><i>Andel gjennomførte sentrale anskaffelser med miljø som et av til-delingskriteriene (UKE)</i></p> <p><i>Andel miljømerkete varer i % av total omsetning</i></p>	<p>6.4.1 Gjennom samarbeid med offentlige og private aktører og med leverandørmarkedet skal kommunen være ledende i gjennomføring av kost- og miljøeffektive anskaffelser i kommunen. Kommunen skal bruke sin påvirkningskraft til å stimulere leverandører av varer og tjenester til miljøvennlig produksjon og adferd. Kommunen skal stille relevante miljøkrav ved alle anskaffelser. Ved opprettelse av anskaffelseskomiteer skal nødvendig miljøkompetanse sikres.</p> <p>6.4.2 Videreutvikle et system for miljøriktige anskaffelser. Det skal utvikles kriterier og tilrettelegges for miljøriktige anskaffelser på alle nivåer.</p> <p>6.4.3 Gjennomføre følgende tiltak som viktige ledd i arbeidet for miljøeffektive innkjøp.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strøm til bruk i kommunes tjeneste skal være sertifisert som fornybar. • Innkjøp av produkter som inneholder stoffer på SFTs obs- og stofflister bør i hovedsak ikke forekomme. • Ved innkjøp bør det velges miljømerkede produkter (Svanen eller EU-blomsten m.v.) der det er mulig. • Ved innkjøp av transporttjenester skal det stilles krav om at tilbyder leverer tjenesten med miljøtilpassede biler, der det er mulig. • Leverandører av produkter som omfattes av returselskapenes ordninger (og/eller produsentansvar) bør dokumentere at de er eller vil bli tilknyttet retursystem eller på annen måte oppfyller produsentansvar. 	
---	---	---	--

7. OSLO SKAL SAMARBEIDE MED INNBYGGERNE, NÆRINGSLIVET OG STATEN FOR ET BEDRE OSLOMILJØ

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	Frist
<p>7.1 Oslo skal arbeide for et</p>		<p>7.1.1 Styrke dialogen og samarbeidet med staten, næringslivet og innbyggerne vedrørende</p>	

<p>bedre miljø og redusert økologisk fotavtrykk i samarbeid med staten, frivillige organisasjoner og næringslivet</p>	<p><i>Økologisk fotavtrykk</i></p> <p><i>Andel bydeler som har vedtatt egen LA 21/miljøplan</i></p> <p><i>Andel miljøsertifiserte virksomheter i næringslivet og offentlig forvaltning</i></p> <p><i>Antall nominerte kandidater til Bymiljøprisen</i></p> <p><i>Antall deltagere på miljøtorget hvert år</i></p>	<p>deres medansvar for bedre miljø og bærekraftig utvikling av byen. Lavere avfallsproduksjon, lavere klimagassutslipp og mer miljøvennlig varetransport, kunde- og arbeidsreiser er sentrale temaer i denne sammenheng. Miljøhensyn bør settes på dagsorden i alle fora for samarbeid mellom kommunen, staten og næringslivet.</p> <p>7.1.2 Fortsette samarbeidet med frivillige organisasjoner om å skape et bærekraftig bymiljø i Oslo. Legge til rette for og stimulere til økt bruk av marka, øyene og fjorden til undervisning, friluftsliv og rekreasjon.</p> <p>7.1.3 Styrke Lokal Agenda 21-arbeidet i bydelene for å oppnå bedre miljø og bærekraftig lokalsamfunnsutvikling. Alle bydeler bør ha LA 21-/nærmiljøfora med deltagelse fra kommunen, skolene, næringslivet, lokale organisasjoner og evt. aktuelle kompetansemiljøer. Bydelene oppfordres til å utarbeide miljøplaner for egen bydel.</p> <p>7.1.4 Fortsette samarbeidet med Stiftelsen Miljøfyrtårn og arbeide for at flest mulig bedrifter, organisasjoner og andre virksomheter i Oslo miljøsertifiseres. Miljøkrav ved innkjøp blir et viktig virkemiddel i denne sammenheng. Fortsette samarbeidet med Grønn Hverdag, stiftelsen Miljømerking og Oikos om å øke næringslivets og forbrukernes bevissthet om miljøeffektive innkjøp, økt bruk av miljømerkete og etisk rettfærdige og økologiske produkter.</p> <p>7.1.5 Videreføre utdelingen av den årlige Bymiljøprisen til aktører som ved sin miljøinnsats kan fremstå som et godt eksempel for andre.</p> <p>7.1.6 Videreføre markeringen av verdens Miljøverndag 5.juni med Miljøfestival samt Mobilitetsuke og Bilfri dag i september i samarbeid med staten, næringslivet og miljø- og andre organisasjoner.</p>	
<p>7.2 Oslo skal samarbeide</p>		<p>7.2.1 Oslo kommune arbeider for at staten utvikler en helhetlig miljøpolitikk for</p>	

		<p>7.3.2 Videreføre samarbeidet med kompetansemiljøer og frivillige organisasjoner om utvikling av miljøkompetanse og deltagelse i aktuelle nasjonale og internasjonale utviklingsprogrammer på miljøområdet som for eksempel Storbynettverket "Fremtidens byer" for klima og miljø.</p> <p>7.3.3 Utarbeide en strategi for miljøvennlig turisme i Oslo i samarbeid med Visit Oslo.</p> <p>7.3.4 Oslo kommune skal benytte LUHO programmet (Regionalt program for leverandørutvikling i hovedstadsregionen) til å fremme innovasjon og skape nye produkter som gir ønskede miljøgevinster for kommunen som offentlig innkjøper. Offentlige anskaffelser skal brukes til å fremme mer forskning og innovasjon i næringslivet og i offentlig sektor.</p>	
--	--	--	--

8. OSLO SKAL BIDRA TIL OG SAMARBEIDE FOR ET BEDRE MILJØ REGIONALT, NASJONAL OG GLOBALT

Delmål	Indikatorer	Strategier og tiltak	Frist
8.1. Oslo skal være en pådriver i samarbeide for et bedre miljø og en bærekraftig utvikling i regionen		<p>8.1.1 Fortsette det regionale klimasamarbeidet innenfor rammen av Fremtidens byer. Samarbeide med staten og regionale aktører om deltagelse i "Klimaløftet" for å oppnå økt forståelse og engasjement hos husholdninger, bedrifter, kommuner og offentlig etater.</p> <p>8.1.2 Øke samarbeidet mellom kommunen, forskning og næringsliv i Osloregionen om videreutvikling av kompetanse og teknologi på energi- og miljøområdet. Oslo skal være en foregangs-/pilotby for utvikling og utprøving av nye energi- og miljøeffektive produkter og løsninger i egen virksomhet, drift og forvaltning. Oslo skal arbeide for en sterkere profilering og markedsføring av regionens</p>	

		<p>miljøkompetanse og -teknologi i samarbeid med Oslo teknopol og Innovasjon Norge. Medvirke til å utvikle et nettverk av miljøkompetanseinstitusjoner og bedrifter i Osloregionen og Oslo-Göteborg regionen/Skandinaviske arenaen.</p> <p>8.1.3 Det utredes opprettelse av et miljøinformasjonssenter i Oslo i samarbeid med interesserte frivillige/private, kommunale, og statlige virksomheter.</p> <p>8.1.4 Arbeide for gjennomføringen av en regional by- og boligutstilling med hovedvekt på utvikling og utprøving av miljø- og energieffektive boliger/bomiljøer. (FutureBuilt)</p>	
<p>8.2 Oslo skal samarbeide med andre storbyer og internasjonale organisasjoner om et bedre miljø</p>	<p><i>Oslos deltakelse i internasjonale samarbeidsprogrammer på miljøområdet</i></p> <p><i>Andel miljøplaner og -rapporter oversatt til engelsk</i></p>	<p>8.2.1 Fortsette miljør samarbeidet med andre europeiske hovedsteder og storbyer direkte og/eller gjennom Eurocities og International Council for Local Environmental Initiatives (ICLEI). Samarbeidet om utvikling, utprøving og bruk av modeller for miljøledelse og miljø- og bærekraftindikatorer for byer vil stå sentralt i dette arbeidet. Oslo slutter seg til "The Aalborg Commitments" for bærekraftig utvikling.</p> <p>8.2.2 Earth Charter er en viktig etisk plattform for Oslos internasjonale samarbeid. Fortsette samarbeidet med og bistanden til venns-kaps- og samarbeidsbyene Vilnius, St. Petersburg og Shanghai. Samarbeidet med Mbombela evalueres nærmere. Et eventuelt økt engasjement og utvidelse av antall samarbeidsbyer forutsetter økonomisk deltagelse fra Utenriksdepartementet, NORAD eller andre finansieringskilder.</p> <p>8.2.3 Oppfordre til at det etableres venns-kapsforbindelser og miljør samarbeid mellom miljøorganisasjoner, bedrifter, menigheter og skoler i Oslo og Oslos venns-kaps- og samarbeidsbyer.</p> <p>8.2.4 Oslo skal dele sin miljøinformasjon, kompetanse og erfaringer med andre byer i utlandet, og skal oversette viktige miljøplaner, -rapporter og -informasjon til engelsk. Oversatt materiale gjøres tilgjengelig på Miljøportalen på Internett. Internasjonalt interessante miljøprosjekter og resultater i Oslo skal kommuniseres aktivt til Oslos</p>	

		internasjonale nettverk.	
8.3 Oslo etablerer et tettere samarbeid med de øvrige nordiske og baltiske hovedsteder og storbyer om felles miljø- og klimautfordringer.	<i>Utarbeidelse av samarbeidsplattform med de øvrige nordiske og baltiske hovedsteder og storbyer som bygger på «The Aalborg Commitments».</i>	8.3.1 Det etableres et rammeverk som tidfester årstall for senest implementering av de ulike elementene i «The Aalborg Commitments». 8.3.2 Det fremlegges en årlig statusrapport for Oslo kommune og dens virksomheter når det gjelder framdriften i arbeidet med Byøkologisk program og oppfyllelse av forpliktelsene i «The Aalborg Commitments».	